

mgr Kinga Szostak
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Socjologiczno-Historyczny
Instytut Historii

Streszczenie pracy doktorskiej

Na rzecz Polski i Polonii...

Działalność Komitetu Narodów Ujarzmionych w Connecticut, Centralnego Biura Kongresu Polonii Amerykańskiej w Chicago oraz Wydziału Stanowego Kongresu Polonii Amerykańskiej w Connecticut w latach 1970-1990

Jednym z najciekawszych, a jednocześnie najmniej znanych obszarów działań podejmowanych przez współczesnych badaczy są dociekania nad działaniami politycznymi emigrantów polskich w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

Niniejsza praca wpisuje się właśnie do tego obszaru badań. Porusza ona problem działalności niepodległościowej Polonii w Stanach Zjednoczonych Ameryki na przykładzie środowiska polskiego istniejącego w Connecticut oraz funkcjonującego w Chicago centralnego biura Kongresu Polonii Amerykańskiej. Założenie takie łamie wprawdzie jedność terytorialną narracji, gdyż przedstawia funkcjonowanie pewnych aspektów życia politycznego środowiska polskiego w dwóch różnych miejscach, ale zostało ono wprowadzone celowo. Takie połączenie umożliwiło bowiem namacalne pokazanie jak przedstawiało się funkcjonowanie polonijnej centrali i prowincji, na ile były one tożsame, a na ile różniły się w swojej działalności. Wreszcie pozwala na wyważenie / określenie pozycji / zasług Polaków z jednego ze stanów Nowej Anglii.

Rozprawa prezentuje działalność „niepodległościową” tamtejszej Polonii na przykładzie Komitetu Narodów Ujarzmionych oraz Wydziału Stanowego Kongresu Polonii Amerykańskiej w Connecticut z uwzględnieniem pracy centralnego biura Kongresu Polonii Amerykańskiej w Chicago.

Celem rozprawy jest przedstawienie działalności wymienionych organizacji na rzecz Polski oraz Polonii w okresie od powstania Komitetu Narodów Ujarzmionych w Connecticut w 1960 r. do uznania faktu zmian politycznych w PRL przez KPA w 1989.

Daty te stanowią ramy chronologiczne opracowania, które jedynie w przypadku istnienia takiej konieczności były przekraczane. Na taki krok zdecydowano się wyłącznie wówczas kiedy odejście od nich pozwalało na pełniejsze i bardziej zrozumiałe nakreślenie przyczyn czy efektów przywoływanych działań lub wypowiedzi.

Podstawę przeprowadzonych rozważań stanowią materiały archiwalne przechowywane w Archiwum Polsko-Amerykańskim w Connecticut (Connecticut Polish American Archives – CPAA) istniejącym przy Uniwersytecie Stanowym w New Britain, CT (Central Connecticut State University – CCSU).

Rozprawa składa się z trzech rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii oraz aneksu. Pierwszy z rozdziałów niniejszej pracy poświęcony jest Komitetowi Narodów Ujarzmionych w stanie Connecticut. Na podstawie zgromadzonej dokumentacji źródłowej podjęłam się próby przedstawienia okoliczności oraz motywu powstania organizacji. W sposób chronologiczny omówiłam działalność komitetu z uwzględnieniem znaczenia corocznych obchodów Tygodnia Narodów Ujarzmionych.

W rozdziale drugim zaprezentowałam działalność propolską centralnego biura Kongresu Polonii Amerykańskiej w Chicago. Badania rozpoczęłam od analizy wydarzeń z grudnia 1970 r., którą zakończyłam na roku 1989. W związku z tym omówiłam okres prezesury A. Mazewskiego oraz początek kadencji E. Moskała. Starłam się nakreślić wyznaczone przez KPA zadania i ich realizację, aby móc odpowiedzieć na pytania dotyczące znaczenia i skuteczności organizacji w działalności na rzecz narodu polskiego. Przeanalizowałam postawę Kongresu Polonii wobec władzy PRL. Wiele uwagi poświęciłam reakcji KPA na wydarzenia w Polsce oraz lobbingowi, którego celem było wywarcie nacisku na czynniki rządu amerykańskiego. Szczególną wagę przywiązałam do wydarzeń z lat 80. z zamiarem zaprezentowania stanowiska KPA w kwestiach stanu wojennego, sankcji amerykańskich czy powstania na polskiej scenie politycznej NSZZ „Solidarność” na czele z Lechem Wałęsą. Przedstawiłam zakres wsparcia finansowego opozycji demokratycznej w Polsce przez Kongres Polonii z uwzględnieniem pomocy Kongresu Stanów Zjednoczonych. W kolejnym z podrozdziałów omówiłam działalność Fundacji Charytatywnej KPA. W tej części starałam się przedstawić największe akcje w zakresie udzielania pomocy medycznej i żywnościowej społeczeństwu polskiemu oraz wykazać zaangażowanie Polonii w tym procesie. Poruszyłam inicjatywę KPA w sprawie pomocy gospodarczej dla Polski oraz

problem granicy polsko-niemieckiej. Odniosłam się również do planów odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie. Z kwestii działalności Kongresu Polonii na rzecz Polonii wybrałam walkę z dyfamacją i dyskryminacją Amerykanów polskiego pochodzenia. W tej części dążyłam do uzyskania odpowiedzi na pytanie, czy podjęty przez A. Mazewskiego program zmiany wizerunku polskiej grupy etnicznej w Stanach Zjednoczonych przyniósł zamierzony efekt i jaką rolę w tym procesie odegrała Komisja Obrony Imienia Polskiego.

Rozdział trzeci poświęciłam działalności Wydziału Stanowego KPA z Connecticut na rzecz narodu polskiego. W tej części starałam się przedstawić, w jaki sposób decyzje Zarządu Głównego KPA w Chicago wpływały na postanowienia Oddziału na stan Connecticut. W tym celu wybrałam podobne zagadnienia, aby uwidocznic reakcję pomiędzy dwoma strukturami organizacyjnymi. Wychodząc z tego założenia omówiłam na poziomie lokalnym walkę z istniejącym w Polsce ustrojem oraz reakcje na wydarzenia w Polsce z lat 1970-1990. Odniosłam się również do działalności Fundacji Charytatywnej Wydziału Stanowego z Connecticut. W kolejnym z podrozdziałów zaprezentowałam przygotowania Oddziału Connecticut do wizyty Lecha Wałęsy w Hartford. Omówiłam program wsparcia polskich kandydatów na stanowiska polityczne przez Wydział KPA w Connecticut. W tym celu przedstawiłam pracę Rządowego Komitetu Akcji, który promował Amerykanów polskiego pochodzenia, ale równocześnie walczył z przypadkami dyfamacji.

Do przeprowadzenia analizy wybrałam te struktury organizacyjne, które, według mnie, odegrały najbardziej znaczącą rolę w działalności propolskiej i w związku z tym zasługują na omówienie.